

COCO CHANEL

MODA GEÇER,
STİL KALIR

ZEYNEP TÖTÖNCÜ GÖNGÖR

DESTEK YAYINLARI: 1395
BİYOĞRAFİ: 26

ZEYNEP TÛTÛNCÛ GÛNGÖR / COCO CHANEL - MODA GEÇER, STİL KALIR

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Editör: Özlem Esmegül
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ocak 2021 (2.000 Adet)
3. Baskı: Mayıs 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-048-2

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

“KENDİN OLMAYA
KARAR VERDİĞİN
HER AN GÜZELLEŞİRSİN...”

COCO
CHANEL

MODA GEÇER,
STİL KALIR

ZEYNEP TÜTÜNCÜ
GÜNGÖR

Önsöz

“Coco” lakaplı Gabrielle Chanel, yirminci yüzyılın en önemli moda tasarımcıları arasında yer alıyor. Moda tarihinin miladı olacak gelişmelerin yaşandığı 1900’lü yıllarda onu bu kadar belirgin şekilde öne çıkaran birçok unsur var şüphesiz. Chanel, modadan ziyade kadınlara vazgeçemeyecekleri bir stil yarattı. “Moda geçer, stil kalır” derken sanki makası eline almasının üzerinden geçen 100 yılın sonrasını da görmüş gibiydi. Moda geldi, geçti. Ama Chanel’in yarattığı stil dün olduğu gibi bugün de varlığını sürdürdü. Kadın var oldukça da o stil kalacak gibi görünüyor...

Yoksul, karmaşık ve sağlıksız ilişkileri olan bir ailede dünyaya gözlerini açtı. Henüz çocuk yaşta annesini kaybettiğinde kendini yetimhanede buldu. Neredeyse hiçbir zaman “aile” kavramını doyasıya yaşayamadı. Çocuk kalbinde açılan yaraları idrak edecek kadar büyüdüğünde; sert, otoriter, kimilerine göre huysuz, hatta kalpsiz bir kadın yetiştirmişti

kendinden. Güçlü görünmeye çalışan tüm kırık kalpli insanlar gibi çevresine geniş duvarlar ördü. Hayat, birçok şeyi ondan alırken aslında kendini yeniden var etmesi için gizli fırsatlar sunuyordu. İğne iplikle yetimhanede tanıştı. Dikiş yapmayı, kesip biçmeyi kısa sürede çok sevdi, mesleği haline getirdi.

Coco Chanel, bugün dahi birçok kadının, hatta birçok kişinin cesaret edemeyeceği şekilde tek başına yola çıktı. Ekonomik anlamda destek bulsa da kararlarını her zaman tek başına verdi. Ufacık bir evde şapka tasarımı yaparak başladığı meslek hayatında birçok başarıya imza atarak birkaç yıl içerisinde 4 bin çalışanı olan bir marka yarattı. Haute couture, parfüm, saat, hazır giyim, çanta ve kozmetik alanında uzmanlaşmış lüks Chanel markası, *Forbes*'in En Değerli 100 Marka 2020 listesinde 52. sırada yer alıyor. Bugün dünya genelinde 200'e yakın mağazası ile hizmet veren Chanel markasının 20 bini aşkın çalışanı bulunuyor. Chanel markası, 2020 yılında yüzde 42 değer kazanarak en çok değer kazanan markalar sıralamasında Netflix'ten sonra ikinci sırayı aldı ve Amazon, Microsoft gibi devleri bile geride bıraktı. Bu gerçek bir başarıdan çok daha fazlası aslında. Bugün değeri 12,8 milyar dolar olan Chanel markasının yaratıcısı olan Coco Chanel, ilk butiğini açabilmek için sevgilisi Boy Capel'den borç almıştı. Çok kısa sürede bu borcu ödeyebilecek kadar çok çalıştı. Hiç kimseye bağlı olmadan, tam özgürlük arayışında bir hayattı onunkisi.

Coco Chanel, iş hayatında birçok başarının yanı sıra tutkulu aşklar da sığdırdı hayatına. Vizyoner bakış açısına farklı esin kaynakları buldu. İki dünya savaşının öncesinde ve sonrasında gördüklerini ve deneyimlerini moda nasıl yansıtmaları gerektiğini keşfettiğinde aslında kadınları da özgürleştirdiğinin bilincindeydi. Dönemin modasını elinin tersiyle bir kenara attığında tasarımları aşırı basit ve dönem içerisinde hayal bile edilemeyecek kadar sadeydi. Chanel, kadın vücudunu gerçeklikten uzak bir silüete hapseden giysilere savaş açtı. Erkek kıyafetlerinin rahatlığını, kadın bedeninde şıklığa dönüştürdü. Bugün sadeliğin vücut bulduğu şıklık, bir nevi Coco Chanel eseri. Kadınları hapseden korselerin ortadan kaybolması, hareket özgürlüğünü kısıtlayan kıyafetlerin terk edilmesi, erkeklere has olan pantolonun kadın giysisi olarak konumlandırılması, bronz ten, kısa saç, inci kolye, jarse ve tüvit kumaş, siyah renkli kıyafetlerin yas kıyafeti yaftasından kurtulması... Tüm bunlar Co-co'nun eseri ve onun kadınlara armağanı.

Belki bugün “moda” bizim için hiçbir şey ifade etmiyor, hayatta çok daha önemli ve büyük kavramlar olduğunu düşünüyoruz ya da modayı takip etmeden, onun izini sürmeden sokağa adım atmıyoruz, kim bilir... Her iki durumun da savunucusu bir hayli fazla. Fakat hangi durumu savunursak savunalım, geçmişin modasına dönüp baktığımızda yirmi birinci yüzyılın –şimdilik– modern insanları olarak kılık kıyafette

yapılan tüm devrimleri ve yenilikleri şansımız olarak değerlendirmeliyiz sanırım. Bu çağın rahatlık ve konfor ile bir bağlantısı varsa, bunda giydiklerimizin de bir etkisi olmalı. Her ne kadar şık ve gösterişli olsa da 1900'lerin modasının günümüzün hızına yetişemeyeceği aşikâr.

İlham veren bu yaşamöyküsü daha önce de anlatılmaya çalışıldı elbette. Kitaplar, filmler, belgeseller, müzikallere yansıdı Chanel'in büyüdü dünyası. Ben de bu kitabı yazarken sayısız okumanın ve kaydın yanı sıra Justine Picardie'nin Artemis Yayınları'ndan çıkan ve *Coco Chanel*'in hayatı ile ilgili bir hazine değerinde olan *Coco Chanel Efsanesi ve Hayatı*, David Bond'un İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri tarafından yayımlanan *Coco Chanel ve Chanel* isimli kitaplardan da faydalandım.

Onun standart dışı hayat hikâyesinde acı kadar gösteriş de var, yenilgi kadar zafer de... Her ne koşulda olursa olsun emek vermeyi, çalışmayı ve işini en iyi şekilde yapabilmek uğruna birçok şeyi göze almayı ilke edinmiş herkese, en çok da "kadınlara" ilham vermesini dilerim.

Zeynep Tütüncü Güngör

**“Bazı insanlar lüksün fakirliğin
karşıtı olduğunu düşünüyor.
Oysa lüks, bayağılığın karşıtıdır.”**

– Coco Chanel

-I-

“Bir ailenin içine doğarsın ama ona ait değilsindir. Aile kavramını sevmiyorum ve aileden daha korkunç bir şey düşünemiyorum.”

- Coco Chanel

1883 yılının Ağustos’u, ayın 19’u, bir kız çocuğu geldi dünyaya. Asıl adı: Gabrielle Bonheur Chanel, namı diğer Coco Chanel.

Fransa’nın batısında, üzüm bağları ile çevrili, Loire Nehri’nin yakınlarındaki ufak bir pazar kasabası olan Samour’da doğdu Chanel. 1800’lü yılların Avrupa’sındaki çoğu orta sınıf kadın gibi çamaşır yıkayarak geçimini sağlayan 20 yaşındaki Eugénie Jeanne Devolle ile sokaklarda iş elbiseleri ve iç çamaşırı

satan 28 yaşındaki Albert Chanel'in ikinci çocuklarıydı. Çiftin ilk kızları Julia doğalı daha bir sene bile olmamışken ikinci kez ebeveynlik deneyimini yaşıyorlardı. Henüz evli değillerdi.

Sonraki yıllarda her ne kadar sildirme girişiminde bulunsa da resmi kayıtlar, Chanel'in 1883 yılında düşkünleresinde doğduğunu belgeliyordu. Sisters of Providence olarak bilinen ve rahibeler tarafından yönetilen, yoksul insanların ihtiyaçlarının karşılandığı bir yurttu Chanel'in doğduğu yer. İlerleyen zamanlarda bu gerçeği inkâr etmek için kaçamak cevaplar verecek ya da ailesinin seyahatte olduğu sırada, trende doğduğunu anlatacaktı. 1883 yılı doğumlu olmasını korkunç bir gerçek olarak görüyordu. Belki de korkunç bir yalan... Bu gerçeği, yıllarca inkâr etti. Doğum yılı, Chanel'in isteğine, hatta keyfine göre değişiyordu söylemlerinde.

Tahmin edileceği üzere varlıklı bir ailede dünyaya gelmedi. Maddi zorluklar yaşamalarına rağmen Chanel, bu fakirliği her zaman inkâr edecek ve zengin bir ailenin kızı olduğuna başkalarını ikna etmeye çalışacaktı gelecek yıllarda. Babası Albert de düşkünleresinde dünyaya gelmişti, bir işportacının oğluydu ve babasının mesleğini sürdürüyordu. Chanel doğduğu sırada Albert ortalıkta görünmüyordu. Jeanne ile aralarındaki sağlıksız ilişkiden dünyaya gelen ilk çocuklarının ardından sanki yok olmuştu. Ara sıra

ortaya çıkıyor, Jeanne'i görmeye geliyor fakat onunla evlenmeyi reddediyordu. 1884 yılında, Chanel on beş aylıkken çift nihayet evlenmeye karar verdi. Fakat ne yazık ki bu mutlu bir beraberlik olmadı. Albert kaçmaya devam etti, Jeanne ise kendine sığınacağı ve çocuklarıyla birlikte kocası olmayan dul bir kadın olarak kınanmayacağı yerler bulmaya çalıştı. Hayat onun için pek de kolay ilerlemiyordu.

1885 yılında üçüncü çocukları Alphonse doğdu. 1887'de Antoinette, 1889'da Lucien ve 1891'de Augustin. Fakat Augustin, henüz altı aylıkken hayatını kaybetti.

Jeanne, Paris'ten Toulouse'a giden ana hat üzerinde, Brive-la-Gaillarde demiryolu kasabasında çocuklarıyla birlikte yaşamını sürdürmeye çalışıyordu. Yaşadığı sık hamilelikler, zatürree ve yoksulluk şartları Jeanne'i yavaş yavaş ölüme götürüyordu. Chanel, 11 yaşına geldiğinde henüz 32 yaşında olan Jeanne, tüberküloz nedeniyle hayatını kaybetti. 1895 yılının Şubat ayıydı. Chanel, küçücük yaşta kaybettiği annesini hayatı boyunca silik bir siluet olarak hatırlayacaktı. Albert, öksüz oğullarını çiftlik işçiliğine yolladı, kızları Chanel, Julia ve Antoinette'i ise yetimhaneye bıraktı. Bir aile darmadağın oluyordu...

Babası onu ve kız kardeşlerini at arabasına bindirdiğinde ne olacağını, nereye gittiklerini bilmiyordu Chanel. At arabasında uzanmış gökyüzünü

seyrederken bir yandan da ağaçlara, taş evlere bakıyordu. Araba durduğunda önüne geldikleri devasa taş yapıyı incelemeye koyuldu. Neler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Burası Aubazine Manastırı'ydı. Aubazine, Nouvelle-Aguitaine bölgesinde bulunan bir ortaçağ köyüydü. Terk edilmiş, öksüz kalmış ve reddedilmiş kız çocuklarını yetiştirmek üzere kurulan bir manastırdı ve kilisesiyle ünlüydü.

Manastırdan çıkan iki rahibe Chanel ve kız kardeşlerini arabadan indirerek manastıra doğru götürdü. Albert de arabadan inmiş, bir sigara yakmıştı. Kızlarına arkası dönük, ağaçları izliyordu. Chanel, babasına baktı. Albert arkasını hiç dönmüyor, kızlarının gidişini görmek istemiyordu belki de. Ama Chanel gözlerini babasından ayıramıyor, bir yandan elini tutan rahibe ile ilerlerken bir yandan da arkasını dönüp babasına bakıyor, sanki ona bir şeyler söylemek istiyor, hiç olmazsa son bir kez olsun göz göze gelmek istiyordu. Albert çoktan at arabasını sürmeye, yavaş yavaş ilerlemeye başlamıştı bile...

O günden sonra Chanel her pazar günü babasının geri döneceğini düşünmeye devam etti. Ziyaret günlerini ipe çekiyor, her defasında ziyaretçi bekleyen kızlarla birlikte sıraya giriyor ancak ne babası ne de başka birini görebiliyordu. Kız kardeşleri umudunu çoktan yitirmiş, babalarının bir daha geri dönmeyeceğini akıllarına yerleştirmişti. Chanel

yaşamı boyunca asla yetimhaneye bırakıldığını kabul etmedi, bu kelimeyi kullanmadı bile. Hayatının bu yıllarını yok sayarak yaşamayı tercih etti. Hayat hikâyesini anlatırken annesi öldüğünde babasının Amerika'ya gittiğini, kız kardeşlerinin rahibe okuluna, kendisinin ise teyzelerinin yanına bırakıldığını söyledi. Zengin bir ailenin çocuğu olduğuna neredeyse kendini bile inandırmıştı. Doğduğu yıldan on yıl sonra dünyaya geldiğini ve annesini çok daha küçük yaşta kaybettiğini söylüyordu. Teyzeleri ile ilgili hikâyeleriyle çocukluk yıllarını süsledi, bu şekilde bilinmesini istedi. Teyzelerinin ona hiç şefkat göstermediğini anlattı. Babasının –teyzelerinin yanında– onu birkaç kez ziyarete geldiğini söylerken, onun bu durumunu haklı çıkarmak için hikâyelerini besledi. Bu hikâyelerde babası gencecik yaşında, dört çocuk ile dul kalmış bir adamdı. Üstelik çocuklarına iyi şekilde bakılıyordu. Fakat işin aslı yetimhanede geçen uzun yıllar, parçalanmış bir aile ve bir kez olsun çocuklarını görme girişiminde bulunmayan bir babadan, kırık dökük hayallerle süslü küçük kızların ve oğlanların hikâyesinden fazlası değildi. Katı kuralları olan yetimhane, sade bir yaşamdan fazlasını sunmadı Chanel'e. Fakat ileriki yıllarda hayatını değiştirmesini sağlayacak bir şey öğrenmişti burada; dikiş yapmayı...

“Moda dünyasına atıldım, çünkü zamanımın büyük kısmını ev dışında geçiriyordum ve vaktini doluca yaşamayı başaran ilk kadınlardan biriydim.”

- Coco Chanel

Aubazine'den Moulins'e

Albert Chanel, 19 kardeşten biriydi. Ailesi hâlâ hayattaydı, en küçük kardeşi Adrienne; Chanel'den bir yaş büyüktü. Chanel, Aubazine'deki son yıllarında tatillerini büyükannesiyile geçirmeye başladı. Adrienne ile kardeş kadar yakın olmuşlardı. Louise halasını da tatillerinde sık sık görüyor, birlikte vakit geçiriyorlardı. Çocuğu olmayan Louise ve eşi Paul, Adrienne ile Chanel'i kendi çocukları gibi seviyorlardı. Chanel, 18 yaşına geldiğinde artık altı yıl boyunca kaldığı yetimhaneyi terk etmek zorundaydı. Louise, Adrienne ve Chanel'i; Paul'ün istasyon müdürü olarak çalıştığı Vichy-Moulins hattı üzerindeki Varennes-sur-Allier'e davet etti. Adrienne, Moulins'teki Notre Dame okulunda eğitim görüyordu. Chanel de rahibeler tarafından yönetilen bu okula

gönderildi. Katolik kızların eğitim gördüğü bu kurumda onun için yeni bir yaşam başlıyordu.

Chanel, Allier Nehri'nin üzerine kurulmuş bu kasabada eğitimini tamamladı. Julia ve Antoinette'nin onunla Moulins'e gidip gitmediği ise meçhul. Kız kardeşlerinin akıbetiyle ilgili bilinenlerden biri Julia'nın Aubazine'deyken şüpheli bir şekilde hamile kaldığı, "Andre" isimli bir erkek bebek dünyaya getirdiği ve 1910 yılında hayatını kaybettiği yönünde. Chanel, öksüz kalan yeğeni Andre'yi himayesi altına aldı. Andre hiçbir zaman Chanel'in yanında bulunmasa da İngiltere'de eğitimini tamamlaması ve orada yaşamını sürdürmesi Chanel tarafından sağlandı.

Chanel, Moulins'te burslu bir öğrencilik hayatı geçirdiği için diğer öğrenciler tarafından pek sevilen biri olmadı. Kurumda eğitim almak için para ödeyen ve pahalı elbiseler giyen diğer gençler, ikinci el ve basit kıyafetler giyinen Chanel'i hor görüyordu. Şartlar ne olursa olsun Aubazine'de başladığı dikiş macerasını Moulins'te de sürdürdü. Louise halasından da şapka tamiri, dikimi ve süslemesini öğreniyordu. Adrienne de dikiş yapmayı öğrenmişti, dikiş konusunda birbirleriyle yarışıyor ve sürekli yeni bir şeyler öğrenmeye çalışıyorlardı. Notre Dame'in başrahibi, Adrienne ve Chanel için L'horloge Caddesi'nde bir iş buldu. Şehrin zenginlerine cenaze kıyafetleri, gelinlik ve bebek kıyafeti malzemeleri satan bir tuhafiyede terzi ve

tezgâhtar olarak çalışacaklardı. Üstelik bu iş onlara kalacak yer de sağlamıştı. Dükkânın çatı katındaki odayı birlikte paylaştılar. Dikiş yapmayı öğrenmekle kalmamış bu işi sevmişti de Chanel. Yeteneği ve işine hâkimiyeti dışarıdan bakıldığında kolayca görülebiliyordu. Hafta sonları için de farklı bir tarzda iş buldular. Burada da süvari askerlerinin pantolonlarını dikiyorlardı. Adrienne'e zor görünen dikişler, Chanel için çocuk oyuncağından farksızdı. Kendini her geçen gün daha fazla geliştiriyordu.

Gabrielle Chanel, Coco'ya dönüşüyor

Çok geçmeden Adrienne ve Chanel çalıştıkları tarzda, süvari askerleri tarafından fark edilmeye başladılar. Süvari askerleri onları sık sık akşamları Moulins'teki küçük bir parkın içinde yer alan, yerli halk için konserler düzenlenen La Rotonde isimli kabareye davet ediyordu. Kabare, 15. yüzyılın sonlarında Paris'te ortaya çıkan bir eğlence mekânıydı. Fransız kültürüyle özdeşleşmiş bu eğlencede masalarında oturup yemeklerini yiyen ve içkilerini içen seyirciler, dans ve müzik gösterilerini seyrediyordu. İnsanların bir arada eğlenceye katılması, sahnedeki şarkılar ve danslar Chanel'i büyülemişti adeta. Birçok kez La Rotonde'ye giden Chanel, süvari subaylarının uğrak